

Õiguskantsler

Teie 27.09.2021 nr

Meie 15.10.2021 nr 7-4/211824/2106913

Seadusliku aluseta riigis viibiva lapse õigus haridusele

Austatud [ ]

Kirjutasite õiguskantslerile juhtumist, kus Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) keelas Eestis seadusliku aluseta viibival lapsel koolis käia. PPA teatas koolile, et sellel lapsel ei ole õigust koolis käia, ning nõudis, et kool teavitaks PPA-d, kui laps uuesti kooli tuleb. Kui laps läks 27. septembril 2021 kooli, viisid PPA ametnikud ta tagasi koju.

Kõnelausel juhul rikkus PPA seadust ning lapse õigusi. PPA pädevuses ei ole hinnata seda, kas lapsel on õigus koolis käia. Samuti toimis PPA õigusvastaselt, viies lapse koolist ära. Igal Eestis viibival koolikohustuslikus eas lapsel on õigus haridusele.

Õigus haridusele

Lapsel ja tema emal oli varem Eesti elamisluba, kuid pärast seda, kui naise abikaasat karistati kuriteo toimepanemise eest ning ta saadeti Eestist välja, keeldus PPA lapse ja ema elamisluba pikendamast ning neile uut elamisluba andmast. Seejärel tegi PPA emale ja lapsele ettekirjutuse Eestist lahkumiseks. Ettekirjutuse vabatahtliku täitmise tähtajaks määrati 21. oktoober 2021.

[Põhiseaduse](#) § 37 lõikes 1 on sätestatud, et igaühel on õigus haridusele. Õppimine on kooliealistele lastele seadusega määratud ulatuses kohustuslik ning riigi ja kohalike omavalitsuste üldhariduskoolides õppemaksuta.

[Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse](#) § 9 lõikes 2 on öeldud, et koolikohustuslik on inimene (sealhulgas välisriigi kodakondsusega või määratlemata kodakondsusega inimene, välja arvatud Eesti Vabariiki akrediteeritud välisriigi või rahvusvahelise organisatsiooni esindaja laps, kelle elukoht on Eestis), kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks. Inimene on koolikohustuslik kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni. [Tsiiviilseadustiku üldosa seaduse](#) § 14 lõike 1 kohaselt on elukoht koht, kus inimene alaliselt või peamiselt elab.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Niisiis ei sõltu õigus haridusele sellest, kas lapsel on seaduslik alus Eestis viibida. Igal Eestis viibival koolikohustuslikus eas lapsel on õigus saada haridust.¹

PPA teeb riiklikku järelevalvet [välismaalaste seaduse](#) ning [väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse](#) ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle (VSS § 6³ lg 1). Sellest ei tulene aga PPA pädevust hinnata seda, kas Eestis viibival alaealisel on õigus käia koolis. Samuti polnud PPA-l kõnealusel juhul õiguslikku alust last koolist ära viia.

28. septembril 2021 teatas PPA ametnik koolile, et laps võib koolis edasi käia. Kirjas märgiti, et laps võib koolis käia kuni tema lahkumispäevani, mis on 21. oktoober 2021.

Selles osas selgitan, et lapse õigus käia koolis ei ole seotud vabatahtliku lahkumise tähtajaga. Õigusaktide kohaselt peab lapsevanem selleks ajaks korraldama pere Eestist lahkumise, kui puudub alus nende Eestisse jäämiseks. Kui aga lapse vanem seda ei tee, on lapsel õigus koolis käia nii kaua, kui ta Eestis viibib.

Oleme lapse emale selgitanud nii tema kui ka lapse õiguslikku staatust puudutavaid küsimusi. Lapse seaduslik esindaja peab vajaduse korral astuma samme nende küsimuste lahendamiseks, kui ta ei soovi või ei saa Eestist lahkuda.

Tänan, et juhtisite tähelepanu olulisele küsimusele.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: [ ], Politsei- ja Piirivalveamet

Kristiina Albi 693 8404
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee

---

¹ Vt ka õiguskantsleri 2010. aastal PPA väljasaatmiskeskusesse tehtud kontrollkäigu [kokkuvõte](#), lk 39–40; 12.10.2015 kontrollkäigu [kokkuvõte](#), lk 2.